
Materiały do bibliografii historii regionu za rok 2003

Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny nr 11, 415-443

2004

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Materiały do bibliografii historii regionu za rok 2003

I. Historia regionu w ujęciu ogólnym

1. GAWRONIAK Roman: Region gorzowski – rekonesans historyczny // W: Dziedzictwo kulturowe regionu gorzowskiego: materiały z interdyscyplinarnej konferencji naukowej Gorzów Wielkopolski, 7-8 kwietnia 2003 / pod red. Elżbiety Skorupskiej-Raczyńskiej. – Gorzów Wlkp.: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, 2003. – S. 169-173
2. SADOWSKI Wojciech: Pogranicze narzucone i jego odbicie w świadomości osadników zza Buga // W: Pogranicza kulturowe i etniczne w Polsce / red. Z. Kłodnicki, H. Rusek. – Wrocław, 2003. – S. 81-91

Mapy, przewodniki, słowniki

3. KOSTRZYŃ nad Odrą: plan miasta, mapa okolicy. – Piła: B i K, 2003. – 1 mapa: kolor.; 69 x 48 cm, złoż. 20 x 10 cm
4. LÜDERITZ Jorg: Die Neumark entdecken: durch die alte Kulturlandschaft östlich der Oder. – Berlin: Trescher Verlag, 2003. – 182 s.: il., mapy; 21 cm. – (Trescher-Reiche-Reisen)
5. MARCINKIEWICZ Andrzej: Słownik niemieckich nazw miejscowości Drugiej Rzeczypospolitej pod kontrolą III Rzeszy (1939-1945). – Warszawa: Oficyna Naukowa, 2003. – 327 s.: 1 mapa złoż. luzem; 25 cm
6. RZEPIN: plan miasta. – Gorzów Wlkp.: Wagorim, 2003. – 1 mapa: kolor.; 45 x 62 cm, złoż. 23 x 13 cm
7. SKRYCKI Radosław: Mało znana mapa Pomorza i Brandenburgii Luisa Briona de la Tour z 1758 roku // *Prz. Zach.- Pom.* – 2003, nr 1, s. 231-236

Władza, administracja, stosunki polityczne

8. BARTKOWSKI Jerzy: Tradycja i polityka: wpływ tradycji kulturowych polskich regionów na współczesne zachowania społeczne i polityczne / Instytut Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego. – Warszawa: Żak, 2003. – 472 s.; 24 cm
9. RYMAR Edward: Trzy relacje o wojnie pomorsko-brandenburskiej z lat 1478-1479: (Anonim-Wilwolt von Schaumburg – Tomasz Kantzow): praca wydana na sesję naukową „Pomorze militarne XII-XXI wiek”, Szczecin 27 listopada 2003 r. / tł. z języka staroniemieckiego Krzysztof Gołda. – Szczecin: Dokument: Szczecińskie Towarzystwo „Pogranicze”, 2003. – 53 s.: il.; 24 cm
10. SIKORSKI Juliusz: Antykościelne masowe akcje propagandowe władz PRL w latach 1948-1956 na przykładzie Ziemi Lubuskiej // W: Komunikacja. Propaganda. Reklama. – Gorzów Wlkp.: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, 2003. – S. 241-247
11. SŁOWIŃSKI Przemysław: Propaganda władz komunistycznych w okresie kampanii referendalnej w 1946 roku w świetle publikacji „Ziemi Lubuskiej” // W: Komunikacja. Propaganda. Reklama. – Gorzów Wlkp.: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, 2003. – s. 249-256

Mieszkańcy i ich migracja

12. DULCZEWSKI Zygmunt: De omnibus rebus... – Poznań: Promocja 21, 2003. – 251 s.; 24 cm. – (Varia / Fundacja Naukowa im. Floriana Znanieckiego w Poznaniu)
13. GILA Vania de, KOCHANOWSKI Jan: Mówmy po romsku: historia, kultura i język narodu romskiego / tł. Teresa Budna. – Szczecinek: Związek Romów Polskich, 2003. – 252 s.; 21 cm
14. HIRSCH Helga: Nie mam keine buty: o ludziach między Odrą i Wisłą / tł.z niem. Maria Przybyłowska. – Warszawa: W.A.B., 2003. – 243 s.; 20 cm

14. KNORN Dietrich: 33 weitere Namen jüdischer Opfer aus Landsberg, Vietz und Pyrehne. – (Aus der Geschichte unserer Heimat) // Heim. Lands. – 2003, nr 26, s. 19-20
Nazwiska Żydów, ofiar II wojny światowej z Gorzowa, Witnicy i Pyrzan
15. LUDNOŚĆ pogranicza śląsko-łużyckiego / red. nauk. Tomasz Jaworski. – Zielona Góra: Lubuskie Towarzystwo Naukowe, 2003. – 405 s.: mapy; 24 cm
16. RADKIEWICZ Jan, RADKIEWICZ Józef: Rodzina Radkiewiczów na tle Polesia i tak zwanych Ziem Zachodnich. – Górzycza; Zielona Góra, 2003
17. Z ŁEMKOWSKIEJ skrzyni / red. Magdalena Szyszko-Graban, Agnieszka Szyszko, Artur Graban. – Strzelce Krajeńskie: Lemko Tower, 2003; 21 cm Cz.1: Opowieści z Ługów i okolic. – 151 s.: il.; 21 cm + CD-ROM

Nauka, oświata, kultura, sport, turystyka

18. [BARAŃSKI Dariusz]: Przywiódł ich Rodkiewicz / DB. – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp. [1października], s. 1
Wykład Ali Miśkiewicza z Uniwersytetu Białostockiego wygłoszony na sesji naukowej poświęconej Tatarom zorganizowanej przez WiMBP w Gorzowie
19. [CIEŚLA Stefan]: Sesja naukowa / (sc) // *Gaz. Lubus.* (Wyd. E). – 2003, nr 83, s. 6E
„Nowa Marchia – prowincja zapomniana” – to temat sesji naukowej, organizowanej przez WiMBP w Gorzowie Wlkp. i Stowarzyszenie Społeczno-Kulturalne Mniejszości Niemieckiej
20. CSALLNER Heinz: Bilder aus Ostbrandenburg: über 370 Fotos vom Leben wie es damals war. – Eggolsheim: Ed. Dörfler im Nebel-Verl., [2002]. – 176 s.: il., 1 mapa; 25 cm
Historia miejscowości z terenu wschodniej Brandenburgii na fotografiach z lat 1900-1945
21. CZTERY dekady: 40-lecie oddziału Związku Literatów Polskich w Zielonej Górze (13 X 1961 – 13 X 2001) / red. i oprac. Eugeniusz Kurzawa. – Zielona Góra: Związek Literatów Polskich; Świdnica: Eugeniusz Kurzawa, 2002. – 130 s., [6] s. tabl.: il.; 21 cm

22. HAINHOFER Philippe: Filipa Hainhofera dziennik podróży, zawierający obrazki z Frankonii, Saksonii, Marchii Brandenburskiej i Pomorza w roku 1617 / tł. z j.niem. i oprac. Krzysztof Gołda. – Szczecin: Wydaw. Naukowe US, 2000. – 172 s., [3] k. tabl. złoż.: il., mapy; 24 cm. – (Źródła do Dziejów Pomorza Zachodniego; t. 9)
23. KOZŁOWSKA Mirosława: Teatr prowincjonalny – teatr na prowincji: cztery sezony teatralne Ireny i Tadeusza Byrskich w Gorzowie Wielkopolskim (1962-1966) // W: Dziedzictwo kulturowe regionu gorzowskiego: materiały z interdyscyplinarnej konferencji naukowej Gorzów Wielkopolski, 7-8 kwietnia 2003 / pod red. Elżbiety Skorupskiej-Raczyńskiej. – Gorzów Wlkp.: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, 2003. – S. 37-53
24. KREFT Wolfgang: Das ostliche Mitteleuropa im historischen Luftbild: Bildflüge 1942-1945 über Brandenburg, Ostpreussen, Polen, Pommern und Schlesien. – Marburg: Verlag Herder-Institut, 2000. – XVI, 271 s.: il., mapy; 30 cm. – (Sammlungen des Herder-Instituts zur Ostmitteleuropa -Forschung; 8)
25. [OCHWAT Renata]: To maszynka do pieniędzy: debata o Euroregionie / ROCH. – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp.[18 grudnia], s. 3
Wykład dr Macieja Dudziaka na temat Euroregionu w WiMBP w Gorzowie Wlkp.
26. [PATORSKA Joanna]: Sesja historyczna w Muzeum / JP // *Powiatowa.* – 2003, nr 4, s. 23
Sesja pt. „Ziemia międzyrzeczka w przeszłości” w Muzeum w Międzyrzeczu
27. RYMAR Edward: Nazwy miejscowe powiatu drawskiego i nowomarchijskiej części dawnego powiatu stargardzkiego (wg stanu z 1945 r.). – Część 1: A-K. Część 2: K-Ż // *Prz. Zach.- Pom.* – 2003, nr 1, s. 185-229; nr 2, s. 123-170
28. 750 [SIEBENHUNDERTFÜNFZIG] Frankfurt (Oder): 1253 – 2003: Begleitheft zu den Festtagen vom 11. bis 14. Juli und zum Festumzug am 13. Juli 2003 / red. Hannelore Skirde, Lutz Patitz. – Frankfurt / Oder: Stadtverwaltung, 2003. – 84 s.: il.; 22 cm

29. WALAK Bogumiła: Materiały źródłowe do dziejów szkolnictwa podstawowego na Ziemi Gorzowskiej w latach 1945-1995 // W: Dziedzictwo kulturowe regionu gorzowskiego: materiały z interdyscyplinarnej konferencji naukowej Gorzów Wielkopolski, 7-8 kwietnia 2003 / pod red. Elżbiety Skorupskiej-Raczyńskiej. – Gorzów Wlkp.: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, 2003. – S. 149-156
30. ZIVILCOURAGE und Nächstenliebe: Leben und Wirken der Vikarin Ilse Fredrichsdorff im Kreis Lubus 1943-1945: Dokumente und Selbstzeugnisse. – Berlin: Carl-Hans Graf von Hardenberg-Stiftung, 2003. – 189 s.: il.; 21 cm

Wyznania

31. BRUNO Z QUERFURTU: Żywot pięciu braci męczenników / tł. Ewa Szwarzenberg-Czerny; wstęp Jan Spieź, Rafał Witkowski. – Kraków: Tyniec Wydaw. Benedyktynów, 2002. – 128 s.; 17 cm
32. KOBUS Zbigniew: Siewcy wiary / wprowadzenie Henryk Guzowski; posł. Karol Meissner. – Gorzów Wlkp.: In Plus, 2003. – 81 s.; 17 cm. – (U Źródeł Chrześcijańskiej Europy; 1)
33. KULT pierwszych męczenników Polski: Benedykta, Jana, Mateusza, Izaaka i Krystyna: materiały pomocnicze dla rekolekcjonistów i duszpasterzy / red. Paweł Socha. – Zielona Góra: Wydaw. Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej, 2002. – 145 s.; 21 cm
34. MĘCZENNICZY z Międzyrzecza 1003-2003: materiały z sympozjów: 9-10.11.2001, 8-9.11.2002 / red. Ryszard Tomczak. – Zielona Góra: Wydaw. Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej, 2003. – 253 s., [4] k. tabl.: il. kolor.; 21 cm
Zawiera m. in.: Stanisław Kurnatowski: Dlaczego Międzyrzecz? – Sławomir Syty: Brunon Querfurtu i eremici z Międzyrzecza w służbie państwa Bolesława Chrobrego. – Tadeusz Łaskiewicz: Kwestia lokalizacji opactwa Mezerici w świetle badań archeologicznych Świętego Wojciecha k. Międzyrzecza. – Bożena Grabowska: Ikonografia Pięciu Braci Męczenników Międzyrzeczkich.
35. ŚWIADKOWIE i słudzy ewangelii: celebracje i modlitwy o pierwszych męczennikach Polski: Benedykcie, Janie, Mateuszu, Izaaku i Krystynie / oprac. i red. Zbigniew Kobus; il. Bogusław Światała. – Wyd.

2 popr. – Zielona Góra: Wydaw. Diecezji Zielonogórsko-Gorzowskiej, 2002. – 126 s., [7] k. tabl.: il. kolor.; 23 cm

Wojsko, zakony

36. BRZUSTOWICZ Bogdan Wojciech: Turniej rycerski w Królestwie Polskim w późnym średniowieczu i renesansie na tle europejskim. – Warszawa: DiG, 2003. – 408 s.: il.; 25 cm
37. BRZUSTOWICZ Bogdan Wojciech: Turnieje rycerskie na dworze książąt zachodniopomorskich w średniowieczu // *Prz. Zach.- Pom.* – 2003, nr 1, s. 20-56

Biblioteki, archiwa, muzea, wydawnictwa

38. [CIEPIELA Hanna]: Historia miasta i mieszkańców / (hc). – Il. // *Gaz. Lubus. (Wyd. ABCD)*. – 2003, nr 102, s. 6D
Promocja „Kroniki wieku”, książki prezentującej historię Gorzowa, spisana przez dziennikarzy lokalnego wydania „Gazety Wyborczej”
39. INFORMATOR o zasobie Archiwum Państwowego w Zielonej Górze / red. nauk. Zbigniew Bujkiewicz, Wojciech Strzyżewski. – Zielona Góra: Uniwersytet Zielonogórski, 2003. – 414 s.; 24 cm
40. KATALOG wystawy zorganizowanej z okazji „Drzwi otwartych archiwów państwowych” pod hasłem Poznaj historię rodziny i swojej małej ojczyzny, 10-11 października 2003 roku / wybór i oprac. Stanisława Janicka, Juliusz Sikorski; Archiwum Państwowe (Szczecin). Oddział (Gorzów Wlkp.); Stowarzyszenie Archiwistów Polskich. Zarząd Główny i Oddział (Gorzów Wlkp.). – Gorzów Wlkp.: Stowarzyszenie Archiwistów Polskich: Towarzystwo Przyjaciół Archiwum i Pamiątek Przeszłości, 2003. – 20 s.: il.; 24 cm
41. KOSTKIEWICZ-GÓRSKA Grażyna: Przegląd wybranych publikacji regionalnych w Oddziale Zbiorów Regionalnych WiMBP w Gorzowie Wlkp. (wrzesień 2002-wrzesień 2003). – Il. // *Lamus*. – Nr 12 (2003), s. 98-100
Omówienie nowości wydawniczych dotyczących regionu

42. KOSTKIEWICZ-GÓRSKA Grażyna, ZIELIŃSKA Danuta: Bibliografia zawartości Nadwarciańskiego Rocznika Historyczno-Archiwalnego za lata 1994-2003 oraz innych wydawnictw Towarzystwa Przyjaciół Archiwum i Pamiątek Przeszłości w Gorzowie. – Gorzów Wlkp.: Towarzystwo Przyjaciół Archiwum i Pamiątek Przeszłości, 2003. – 40 s., [4] s. tabl.: il. kolor.; 20 cm
43. [OCHWAT Renata]: Nadwarciański Rocznik Historyczno-Archiwalny Nr 10. – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp. [17 listopada], s. 5
Nakładem Towarzystwa Przyjaciół Archiwum i Pamiątek Przeszłości ukazał się 10. nr Nadwarciańskiego Rocznika Archiwalno-Historycznego
44. RYMAR Dariusz Aleksander: Przekaz dla pokoleń. – Il. // *Ziemia Gorz.* – 2003, nr 5, s. 12-13
Recenzja szóstego numeru czasopisma „Przekaz”
45. WALDUN Ryszard: Legendy o Torzymiu. – Il. // *Ziemia Gorz.* – 2003, nr 39, s. 13
Rosemari Pankow – autorka książki „Legendy i historie Ziemi Torzymskiej i okolic”
46. WICZKOWSKI Zbigniew: Legalna i podziemna prasa stanu wojennego / il. Magdalena Ćwiertnia. – Gorzów Wlkp., 2003. – 95 s.: il.; 21 cm

Archeologia

47. BROŻEK Dariusz: Lato z łopatami: odkryli rumowisko pieca sprzed 2,5 tys. lat. – Il. // *Gaz. Lubus. (Wyd. ABCE).* – 2003, nr 198, s. 6E
Wykopaliska archeologiczne we wsi Święty Wojciech koło Międzyrzecza
48. CZARNUCH Zbigniew: O wykopaliskach archeologicznych i prastarej kulturze łużyckiej, czyli Zbigniewa Czarnucha przygody z historią / [rozm.] MAG, TK. – (Historia najbliższa). – Il. // *Wiadomości Witnickie.* – 2003, nr 3, s. 11-12
Wykopaliska archeologiczne na Osiedlu Zachodnim w Witnicy
49. GRALIŃSKI Grzegorz: Tajemnice strzeleckiego klasztoru. – Il. // *Ziemia Strzel.* – 2003, nr 8, s. 12-13
Historia klasztoru augustianów-eremitów w Strzelcach Krajeńskich

50. PISKORSKI Jan M.: Pomorze plemienne: historia, archeologia, językoznawstwo = Tribal Pomerania (6th-12th century): history, archeology, linguistic. – Poznań: Sorus; Szczecin: Muzeum Narodowe, 2002. – 308 s., [2] k. tabl. złoż.: il., mapy (w tym kolor.); 20 cm
51. ROSIAK Artur: Groby w popielnicach: znalezisko z epoki brązu.- Il. // *Gaz. Lubus. (Wyd. ABCE)*. – 2003, nr 182, s. 5E
Odkrycie przez archeologów na obrzeżach Witnicy cmentarza sprzed 2,5 tys. lat
52. SINKOWSKI Stanisław: Ratownicze badania wykopaliskowe wielokulturowej osady w Kłodawie powiat Gorzów Wlkp. – Il. // *Czas i Przestrzeń*. – 2003, nr 6, s. 9
Osada neolityczna i wczesnośredniowieczna w Kłodawie
53. WRÓBLEWSKI Władysław: Wydma Trzynastu Kultur: archeologia: wykopaliska we wsi Święty Wojciech. – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp. [11-12 października], s. 5

II. Historia miast i wsi

BOGDANIEC

54. SADOWSKI Wojciech: Raclawskie wrastanie w gorzowską ziemię: historia wsi po roku 1945 // *W: Ich małe ojczyzny.* – Wrocław, 2003. – s. 121-132
55. SZYMAŃSKA Ola: Muzeum pachnące chlebem. – (Podgorzowskie atrakcje). – Il. // *Tylko Gorzów.* – 2003, nr 1, s. 28-29
Muzeum Kultury i Techniki Wiejskiej w Bogdańcu

BOREK

56. KUNKEL Gerhard: Erinnerungen an Morr und Borkow. – (Aus der Geschichte unserer Heimat) // *Heim. Lands.* – 2003, nr 26, s. 22
Wspomnienia z Murzynowa i Borka z lat 1929-1943

BRÓJCE

57. TURECZEK Marcei: Brójce – zarys dziejów miasta 1428-1946. – Zielona Góra: Księgarnia Akademicka, 2003. – 231 s.: il.; 21 cm

DĄBROSZYN

58. KOŚCIÓŁ w Dąbroszynie: panteon chwały rodów szlachty dąbroszyńskiej = Die Kirche in Tamsel: Pantheon der Adelsgeschlechter von Tamsel / red. Błażej Skaziński, Janusz Michalski; aut. Zbigniew Czarnuch [i in.]; tł. na j.niem. Grzegorz Załoga. – Witnica: Urząd Miasta i Gminy, 2003. – 160 s.: il. (w tym kolor.); 31 cm
Rec. BRYLLA Wolfgang: Szlachta z Dąbroszyna. – (Książka). – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp.[6-7 września], s. 5;[ROSIAK Artur]: Panteon chwały / (art). – Il. // *Gaz. Lubus.* (Wyd. BCE). – 2003, nr 166, s. 6E

DOBIEGNIEW

59. XIX [DZIEWIĘTNASTY] zjazd woldenberczyków w Dobiegniewie. – Il. // *Nasza Dobiegniewska.* – 2003, nr 23, s. 4
Spotkanie byłych więźniów oflagu IIC w Dobiegniewie
60. MARCINISZYN Piotr: Pamięć w ruinie // *Tylko Gorzów.* – 2003, nr 38, s. 9
Dobiegniew – wspomnienia z drugiej wojny światowej – Muzeum Oflag II C Woldenberg
61. MILER Zbigniew: Dobiegniew – miasteczko czerwonej róży. – Il. // *Ziemia Gorz.* – 2003, nr 5, s. 28
Pieczęcie Dobiegniewa od XIV do XIX wieku

DOBROJEWO

62. CHRZANOWSKI Sebastian: Nie z tej epoki. – Il. // *Ziemia Gorz.* – 2003, nr 5, s. 19
Rodzinne pasje kolekcjonerskie państwa Kaczorowskich z Dobrojewo, gm. Skwierzyna

DREZDENKO

63. MARCINKOWSKI Zygmunt: Działalność gazowni w Drezdenku. – Il. // *Kw. Drezden.* – 2003, nr 3, s. 10-11
Historia miejskiej gazowni
64. MARCINKOWSKI Zygmunt: Fabryka grzebieni... – Il. // *Kw. Drezden.* – 2003, nr 3, s. 4-5
Dzieje firmy Hermana Sella z Drezdenka
65. SIKORSKI Juliusz: Akta Zarządu Miejskiego i Miejskiej Rady Narodowej w Drezdenku w zasobie Archiwum Państwowego w Gorzowie. Cz. 1 // *Kw. Drezden.* – 2003, nr 3, s. 6-7
Akta miejskie Drezdenka od 1945
66. SZPROCH Zdzisław: Rocznica śmierci nonkonformisty. – Il. // *Gazeta Drezden.* – 2003, nr 8, s. 9-10
Wspomnienie o Stanisławie Talarczyku, regionaliście z Drezdenka
67. SZPROCH Zdzisław: Żydzi w Drezdenku. – Il. // *Kw. Drezden.* – 2003, nr 3, s. 14-55
Historia gminy żydowskiej w Drezdenku
68. ŚMIGIELSKI Zenon: Wspomnienie o Stanisławie Talarczyku // *Ziemia Strzel.* – 2003, nr 1, s. 7
Wspomnienie o Stanisławie Talarczyku, regionaliście z Drezdenka
69. URBAN Edward: O Stanisławie Talarczyku – nie tylko wspomnienie. – Il. // *Gazeta Drezden.* – 2003, nr 1, s. 2-3

GORZÓW WLKP.

70. BALCERZAKOWA Gabriela: Urodziny willi // *Czas i Przestrzeń.* – 2003, nr 7, s. 1
Stulecie willi Schroedera obecnej siedziby Muzeum Lubuskiego
71. BARAŃSKI Dariusz: Było gdzie pójść...: Gorzów na starych pocztówkach. – (Historia Odkrywana za Rogiem). – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp. [20 października], s. 5
Kawiarnie, restauracje, ogródki, hotele w dawnym Landsbergu

72. [BARAŃSKI Dariusz]: Cały wiek w ogrodzie: Gorzów: muzeum obchodzi stulecie / DB. – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp. [26 sierpnia], s. 4
73. [BARAŃSKI Dariusz]: Dookoła świata przy moście: fotografie z Gorzowem w tle / DB. – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp. [18 sierpnia], s. 8
74. [BARAŃSKI Dariusz]: Historia gorzowskiego teatru. [Cz. 1]: Sceny z ul. Przytułek. [Cz. 2]: Oczko w głowie burmistrza / DB. – (Historia Odkrywana za Rogiem). – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp. [10-11 listopada], s. 4; [17 listopada], s. 5
75. [BARAŃSKI Dariusz]: Kirche, czyli kościół: Gorzów na starych pocztówkach / DB. – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. „Gorzów Wlkp.” [23 czerwca], s. 8
Krótka historia kościołów w Gorzowie
76. [BARAŃSKI Dariusz]: Lew i Anioły: opowieści z domowych albumów / DB. – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. [11 sierpnia], s. 8
Historia grobowca Hermanna Pauckscha
77. [BARAŃSKI Artur]: Ostał się tylko cokół / BA. – (Historia Odkrywana za Rogiem). – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp. [27 października], s. 5
Historia dawnego Landsberga i jego znamienitego obywatela Hermanna Pauckscha
78. BARAŃSKI Dariusz: Pamięć o gorzowskich pomnikach i tablicach pamiątkowych. – Il. // *Lamus.* – Nr 12 (2003), s. 18-20.
Historia gorzowskich pomników i płyt pamiątkowych
79. [BARAŃSKI Dariusz]: Sceny z ulicy Przytułek: historia gorzowskiego teatru / DB. – (Historia Odkrywana za Rogiem). – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp. [10-11 listopada], s. 4
80. BARAŃSKI Dariusz: Sto lat willi. – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp. [7sierpnia], s. 1
Uroczystości związane z obchodami 100 – lecia willi, w której mieści się Muzeum Lubuskie im. J. Deckerta

81. BARAŃSKI Dariusz: Szczęście i honor: urodziny willi: potomkowie Schroedera w Gorzowie. – (Historia Odkrywana za Rogiem). – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. [16września], s. 12
Willi Schroedera, w której mieści się Muzeum Lubuskie uroczyste obchodzą swoje 100. urodziny
82. [BARAŃSKI Dariusz]: Ślady przełomu: historia odkrywana za... w przejściu podziemnym / DB. – (Historia Odkrywana za Rogiem). – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. [27 października], s. 5
Burzliwe lata przełomu lat 80. i 90. w Gorzowie
83. BARAŃSKI Dariusz: Środek naszego świata: pocztówki z dawnego Gorzowa / DB. – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. „Gorzów Wlkp.” [9 czerwca] s. 12
84. [BARAŃSKI Dariusz]: Tam, gdzie biją kuranty / DB. – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp. [29 sierpnia], s. 3
Projekt udostępnienia wieży katedralnej turystom
85. [BARAŃSKI Dariusz]: Zielone podarunki obywateli: Park Siemiradzkiego czyli Quilitzpark / DB. – (Historia Odkrywana Za Rogiem). – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp. [1 grudnia], s. 4
86. CZAJA Anna: Lista pełna ruin. – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. „Gorzów Wlkp.” [17lutego], s. 1
Dewastacja zabytkowych budynków w Gorzowie: bursa przy ul. Borowskiego, willa Fischera przy ul. Grobla oraz dawny szpital przy Walczaka
87. ILNICKI Daniel: Społeczność Tatarów Polskich w Gorzowie Wielkopolskim. – Il. // *Lamus.* – Nr 12 (2003), s. 92-96
Dzieje tatarskiej gminy wyznaniowej w Gorzowie
88. JAGIEŁŁOWICZ Janusz: Rzetelnie odkrywamy fakty: rozmowa dnia ... z ..., prokuratorem Instytutu Pamięci Narodowej w Gorzowie Wlkp. / rozm. Zbigniew Borek. – Il. // *Gaz. Lubus. (Wyd. ABCD).* – 2003, nr 24, s. 2
89. KACZMAREK Agnieszka: Gabinet dokumentacji życia artystycznego Gorzowa Wielkopolskiego po 1945 roku. – Il. // *Czas i Przestrzeń.* – 2003, nr 6, s. 9
Nowy dział Muzeum Lubuskiego

90. KACZMAREK Agnieszka: Stulecie willi // *Czas i Przestrzeń*. – 2003, nr 6, s. 19
Willi muzeum i ogród – opis założeń architektonicznych
91. KACZMAREK Agnieszka: Wiekowe zabytki.... – Il. // *Czas i przestrzeń*. – Nr 7 (2003), s. 13
Muzeum przy ul. Warszawskiej – historia powstania willi Schroedera
92. KALENDARIUM Schroederów / oprac. Zdzisław Linkowski // *Czas i Przestrzeń*. – 2003, nr 7, s. 11
Rodowe kalendarium gorzowskich fabrykantów 1816-1945
93. KNORN Dietrich: Das Berliner Gymnasium zum Grauen Kloster in Landsberg 1943/45. – (Aus der Geschichte unserer Heimat). – Il. // *Heim. Lands.* – 2003, nr 26, s. 9-11
94. KOPACZEL Henryk: Nie tylko zbierają; numizmatyka to pomocnicza nauka historii: rozmowa z ..., prezesem gorzowskiego oddziału Polskiego Towarzystwa Numizmatycznego / rozm. Tomasz Nieciecki. – Il. // *Gaz. Lubus.* (Wyd. EFD). – 2003, nr 23, s. 7
95. KUŁAKOWSKA Ewa: Muzeum – pierwszy rok w nowej siedzibie // *Czas i przestrzeń*. 2003, nr 7, s. 18-19
Historia pierwszego roku działania Muzeum Lubuskiego im. Jana Dekerta w willi Schroedera – 1948 r
96. KUŁAKOWSKA Ewa: Zbiory pracowni historii najnowszej miasta // *Czas i Przestrzeń*. – 2003, nr 6, s. 12-13
Spis dokumentów różnych instytucji miejskich oraz ludzi związanych z dziejami miasta Gorzowa
97. LEHMANN Matthias: Mieszkańcy willi od 1903 do 1945 // *Czas i Przestrzeń*. – 2003, nr 7, s. 3-8
Dzieje rodziny Schroederów, pierwszych właścicieli willi przy ul. Warszawskiej
98. LEHMANN Matthias: Das Museum in Gorzów hat Geburtstag: die Villa Schröder. – (Aus der Geschichte unserer Heimat). – Il. // *Heim. Lands.* – 2003, nr 26, s. 41-45

99. LINKOWSKI Zdzisław: Gustaw Schroeder i jego fabryka. – Il. // *Czas i Przestrzeń*. – 2003, nr 7, s. 9-10
Fabryki Schroederów – opis
100. MICHALSKI Janusz: Biuro projektowe Reimarus & Hetzel i jego landsberska realizacja. – Il. // *Czas i Przestrzeń*. – 2003, nr 7, s. 12
Projektanci willi Schroedera
101. MICHALSKI Janusz: Wokół zapomnianego monogramu. – Il. // *Czas i przestrzeń*. – 2003, nr 7, s. 14-15
Opis monogramów Gustawa Schroedera umieszczonych w detalach architektonicznych willi będącej siedzibą Muzeum Lubuskiego im. J. Deckerta
102. NIECIECKI Tomasz: Ruszają ekshumacje: Niemcy znów szukają mogił w parku Kopernika. – Il. // *Gaz. Lubus. (Wyd.D)*. – 2003, nr 104, s. 6D
Rozpoczęły się wykopy sondażowe przed tegorocznymi ekshumacjami grobów z czasów II wojny św. w gorzowskim Parku Kopernika
103. NIEISTNIEJĄCE pomniki: Gorzów na starych pocztówkach. – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp. [16 czerwca] s. 8
Pomniki dawnego Landsberga
104. OCHENDOWSKA – GRZELAK Barbara: Kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego w Gorzowie Wielkopolskim i jego program ikonograficzny // W: *Dziedzictwo kulturowe regionu gorzowskiego: materiały z interdyscyplinarnej konferencji naukowej Gorzów Wielkopolski, 7-8 kwietnia 2003 / pod red. Elżbiety Skorupskiej-Raczyńskiej*. – Gorzów Wlkp.: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, 2003. – S.75-86
105. [OCHWAT Renata]: Panna z wodą: śródmieście: remont fontanny na Starym Rynku / ROCH . – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp.[12 listopada], s. 1
106. PECUCH Mirosław: Rzeźba ludowa ze zbiorów własnych muzeum // *Czas i Przestrzeń*. – 2003, nr 6, s. 15
Wykaz rzeźb wyekspozowanych na wystawie w Muzeum Kultury i Techniki Wiejskiej w Bogdańcu

107. PIERWSZA gorzowska defilada. – Il. // *Tylko Gorzów*. – 2003, nr 5, s. 18-19
Pierwsze defilady w wyzwolonym Gorzowie
108. PIOTROWSKI Robert: Były sobie domki trzy: fabrykanckie rezydencje. – (Historia Odkrywana za Rogiem). – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp. [22 września], s. 12
Historia trzech willi: „Lehmann”, „Jaehne”, „Schroeder” w Gorzowie
109. PIOTROWSKI Robert: Dwa talary za sprawcę: cmentarz ewangelicki, dziś park Kopernika. – (Historia Odkrywana za Rogiem). – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp. [8 września], s. 12
110. PIOTROWSKI Robert: Kotły sprzedają, kotły. – (Historia Odkrywana za Rogiem). – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp. [25 sierpnia], s. 8
Ślady dawnej historii Gorzowa oraz postać Hermanna Pauckscha
111. PIOTROWSKI Robert: Landsberska kolekcja. – Il. // *Głos Gorzowa*. – 2003, nr 3, s. 9
Robert Piotrowski – kolekcjoner pamiątek z Landsberga
112. PIOTROWSKI Robert: Listy z pokoju 66, blok II: Gottfried Benn w Landsbergu. – (Historia Odkrywana za Rogiem). – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp. [3 listopada], s. 4
Historia literata Gottfrieda Benna, przebywającego krótko w Landsbergu
113. PIOTROWSKI Robert: Metro pod rynkiem. – Il. // *Głos Gorzowa*. – 2003, nr 9, s. 9
Toalety miejskie pod fontanną Pauckscha w Gorzowie
114. PIOTROWSKI Robert: Niewidzialny mnich. – (Historia Odkrywana za Rogiem). – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp. [18 sierpnia], s. 8
Historia klasztoru augustianów w Landsbergu
115. PIOTROWSKI Robert: Pod czarnym orłem. – Il. // *Głos Gorzowa*. – 2003, nr 4, s. 9
Historia budynku przy ulicy Sikorskiego w Gorzowie, w którym obecnie mieści się redakcja „Gazety Lubuskiej”

116. PIOTROWSKI Robert: Solitair o „Pani Warcie”: Gorzów w poezji i na starych fotografiach. – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp. [11 sierpnia], s. 8
117. PŁACZKOWSKA Małgorzata: Z historii wychowania przedszkolnego w Gorzowie Wielkopolskim 1945-1973 (rekonesans badawczy) // W: *Dziedzictwo kulturowe regionu gorzowskiego: materiały z interdyscyplinarnej konferencji naukowej Gorzów Wielkopolski, 7-8 kwietnia 2003 / pod red. Elżbiety Skorupskiej-Raczyńskiej.* – Gorzów Wlkp.: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, 2003. – S. 163-167
118. POWITANIE na 263. kilometrze: miasto w literaturze i fotografii. – (Historia Odkrywana za Rogiem). – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. [15 września], s. 12
Tekst wiersza niemieckiego poety Herberta Menzla z okresu międzywojennego pt. „Warta w Landsbergu”
119. RYMAR Dariusz Aleksander: Sytuacja polityczna w Gorzowie w okresie kryzysu bydgoskiego (19-31 marca 1981 roku) // W: *Studia Archiwalno-Historyczno-Politologiczne / pod red. A. Czubińskiego i J. Macholaka.* – Szczecin, 2003. – s. 341-349
120. SCHLICKEISER Gerhard: Ruderregatten auf der Warthe. – (Aus der Geschichte unserer Heimat). – Il. // *Heim. Lands.* – 2003, nr 26, s. 36-37
Relacja z wyścigów wioślarskich na Warcie w Gorzowie z 29.08.1935 r.
121. DIE SCHMIEDE in Wepritz. – (Aus der Geschichte unserer Heimat). – Il. // *Heim. Lands.* – 2003, nr 26, s. 22-25
Dzieje kuźni w Wieprzycach (1633-1945)
122. SKAZIŃSKI Błażej: Gorzowski ratusz. – (Gorzów wczoraj i dziś). – Il. // *Ziemia Gorz.* – 2003, nr 2, s. 28-29
Dzieje gorzowskiego ratusza
123. SKUPIEŃ Joanna: Kuna nabiera krasy i klasy: przy Wale Okrężnym trwa remont statku. – Il. // *Gaz. Lubus. (Wyd. D).* – 2003, nr 96, s. 6D
Remontowanie z inicjatywy stowarzyszenia Wodniaków Gorzowskich „Kuna” lodołamacza o nazwie Kuna, który będzie pełnił funkcję statku historycznego

124. SZCZECHOWIAK Jarosław: Król kolekcjonerów. – Il. // *Ziemia Gorz.* – 2003, nr 27, s. 22
Sylwetka najbardziej znanego gorzowskiego kolekcjonera Zenona Paterczyka
125. [SZOZDA Zofia]: Utracony prestiż / ZS. – Il. // *Dziennik Gorz.* – 2003, nr 1, s. 5
Cmentarz przy ul. Warszawskiej w Gorzowie
126. TOBIASZ Helena: Bierut lepszy w parku: Zanziner zmienia się w Słowiański. – (Historia Odkrywana za Rogiem). – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp. [13 października], s. 5
Park Słowiański, czyli przedwojenny Zanziner Waldchen ma 100 lat
127. ZALEWSKI Jan: Na chwałę techniki i sił natury. – Il. // *Czas i przestrzeń.* – 2003, nr 7, s. 16-17
Detale architektoniczno – ozdobne willi Schroedera
128. ZWOLSKI Kamil: Najdawniejszy Gorzów: naczynia abecadłem pracy archeologa. – Il. // *Gaz. Lubus. (Wyd. D).* – 2003, nr 79, s. 6D
Wystawa naczyń odnalezionych przez gorzowskich archeologów zaprezentowana w Spichlerzu
129. ZYSNARSKI Jerzy: Cmentarz bezpieczeństwa. – Il. // *Głos Gorzowa.* – 2003, nr 1, s. 9
Odkrycie grobów w pobliżu budynku sądu w Gorzowie Wlkp.
130. ZYSNARSKI Jerzy: Historia zapisana w krawężnikach. – Il. // *Lamus.* – Nr 12 (2003), s. 9-12
Historia gorzowskich ulic i placów
131. ZYSNARSKI Jerzy: I tak przemija chwała miasta. – Il. // *Głos Gorzowa.* – 2003, nr 10, s. 10 – 11
Zabytki w Gorzowie
132. [ZYSNARSKI Jerzy]: Klinika prawa / (zys) // *Gaz. Lubus. (Wyd. D).* – 2003, nr 79, s. 7D
Historia willi przy ulicy Moniuszki, obecnie siedziby gorzowskiej prokuratury

133. ZYSNARSKI Jerzy: Ostatki Schroedera. – Il. // *Głos Gorzowa*. – 2003, nr 11, s. 9
Gustaw Albert Schroeder, przemysłowiec z Landsberga
134. ZYSNARSKI Jerzy: Powrót na ratusz. – Il. // *Głos Gorzowa*. – 2003, nr 8, s. 9
Miasto Gorzów odzyska niebawem stary ratusz przy ul. Obotryckiej

KŁOPOTOWO

135. HÄRTEL Erika: Das Kriegerdenkmal (1914-1918) in Schützensorge. – (Aus der Geschichte unserer Heimat). – Il. // Heim. Lands. – 2003, nr 26, s. 18-19
Wspomnienia młodej nauczycielki z pracy w Kłopotowie, gm. Witnica w latach 1937-1943
136. ZACHARIAE Ursula: Das Lehrerfräulein von Schützensorge erzählt. – (Aus der Geschichte unserer Heimat). – Il. // Heim. Lands. – 2003, nr 26, s. 11-18
Dzieje pomnika poświęconego żołnierzom I wojny światowej w Kłopotowie, gm. Witnica

KOSTRZYN

137. BURATOWSKI Mariusz: Pomoc koniecznie potrzebna. – Il. // *Tyg. Kostrzyn*. – 2003, nr 7, s. 4
Dewastacja zabytkowego dworca PKP w Kostrzynie
138. JEZIERSKA Anna: Cmentarz i pomnik żołnierzy Armii Radzieckiej. – Il. // *Tyg. Ziemi Kostrzyn*. – 2003, nr 22, s. 6
Opis cmentarza na terenie kostrzyńskiej twierdzy
139. JEZIERSKA Anna: Pomniki historii. – Il. // *Tyg. Ziemi Kostrzyn*. – 2003, nr 23, s. 11
Opis granitowego głazu upamiętniającego byłych mieszkańców Kostrzyna
140. KŁAPTOCZ Alicja: Gorgast – fort kostrzyńskiej twierdzy. [Cz. 2]. – Il. // *Tyg. Ziemi Kostrzyn*. – 2003, nr 7, s. 7
Opis i historia fortu w Gorgast

141. KŁAPTOCZ Alicja: Co dalej z wyspą odrzańską? – Il. // *Tyg. Kostrzyn.* – 2003, nr 1, s. 6
Skrót artykułu z *Preussische Nachrichten* w tłumaczeniu Alicji Kłaptozcz
142. MIEJSKA pamięci. – Il. // *Tyg. Ziemi Kostrzyn.* – 2003, nr 25, s. 9
Tablice pamiątkowe na cmentarzach kostrzyńskich
143. PIĄTKOWSKI Józef: Kalendarium historyczne // *Prz. Kostrzyn.* – 2003, nr 20, s. 2
Kalendarium Kostrzyna za lata 1627-1789
144. PIĄTKOWSKI Józef: Kalendarium historyczne // *Prz. Kostrzyn.* – 2003, nr 27, s. 2
Kalendarium Kostrzyna za lata 1544-1814
145. PIĄTKOWSKI Józef: Margrabia Jan z Kostrzyna (1513-1571). – Il. // *Prz. Kostrzyn.* – 2003, nr 22, s. 2
Sylwetka Jana z Kostrzyna
146. ROSIAK Artur: Chcą przenieść cmentarz: potrzebna jeszcze zgoda Rosjan na ekshumację. – Il. // *Gaz. Lubus. (Wyd.EFD).* – 2003, nr 171, s. 4DEF
Cmentarz radziecki w Kostrzynie będzie przeniesiony w inne miejsce gdyż grozi mu zawalenie
147. ROSIAK Artur: Zbratani z Wehrmachtem: dwa dni świętowania / (art) // *Gaz. Lubus. (Wyd. ABCE).* – 2003, nr 199, s. 5E
IV Dni Twierdzy w Kostrzynie
148. STRÓJWAŚ Marek: Cmentarz żołnierzy radzieckich w nowej krasie. – Il. // *Tyg. Kostrzyn.* – 2003, nr 4, s. 3
Remont cmentarza żołnierzy radzieckich w Kostrzynie

LUBISZYN

149. RÜCKERT Friedrich: Ludwigsruh einst und jetzt. – (Aus der Geschichte unserer Heimat) // *Heim. Lands.* – 2003, nr 26, s. 20-21
Lubiszyn dawniej i dziś

MIĘDZYRZECZ

150. KILKA słów o kasztelanach międzyrzeckich // *Powiatowa*. – 2003, nr 1, s. 10
151. [KLUWAK Marcin]: Uroczystości milenijne / mkl. – Il. // *Tylko Gorzów*. – 2003, nr 25, s. 10
W Międzyrzeczu odbyły się uroczystości związane z tysiącleciem męczeńskiej śmierci pięciu zakonników
152. MIĘDZYRZECKI Rejon Umocniony: odcinek centralny: [plan] / oprac. Robert M. Jurga, Anna M. Kędryna, Joanna Kocwa. – Boryszyn: Wydaw. Historyczno-Militarne „Donjon”, [2003]. – 1 mapa; 91 x 49 cm; złoż. 18 x 25 cm
153. MIĘDZYRZECKI Rejon Umocniony: odcinek północny: [plan] / oprac. Robert M. Jurga, Anna M. Kędryna; tł. Stephan Doll. – Boryszyn: Wydaw. Historyczno-Militarne „Donjon”, [2003]. – 1 mapa; 91 x 49 cm; złoż. 18 x 25 cm
154. MIĘDZYRZECKI Rejon Umocniony: system podziemny / oprac. Robert M. Jurga, Anna M. Kędryna, Joanna Kocwa. – Boryszyn: Wydaw. Historyczno-Militarne „Donjon”, [2003]. – 1 mapa; 25 x 70 cm; złoż. 18 x 13 cm
155. SZYMAŃSKA Ola: Dżinsy i zbroja. – Il. // *Tylko Gorzów*. – 2003, nr 8, s. 11
Członkowie bractwa rycerskiego „Chorągiew pogranicza” z siedzibą w Międzyrzeczu
156. SZYMAŃSKA Ola: Sportretowane muzeum. – (Podgorzowskie atrakcje). -Il. // *Tylko Gorzów*. – 2003, nr 3, s. 20-21
Zamek i Muzeum w Międzyrzeczu
157. WRÓBLEWSKI Władysław: Iście sarmacki pogrzeb: żywot JWP Aleksandra Unru: lubuskie muzealia. – Il. // *Gaz. Wybór*. – 2003, dod. Gorzów Wlkp. [9-10 sierpnia], s. 5
Muzeum Portretów Trumiennych w Międzyrzeczu

158. WRÓBLEWSKI Władysław: Kamień po przejściach: Lubuskie Muzealia: międzyrzecka gemma . – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod. Gorzów Wlkp. [4-5października], s. 5
Muzeum Lubuskie w Międzyrzeczu
159. ZIEMIA Międzyrzecka w przeszłości: materiały z sesji historycznej zorganizowanej w Muzeum w Międzyrzeczu 4 kwietnia 2003 r. / red. Bogusław Mykietów, Marcei Tureczek. – Międzyrzecz: Muzeum w Międzyrzeczu; Zielona Góra: Księgarnia Akademicka, 2003. – 79 s.: il.; 29 cm
Zawiera: Joanna Patarska: Słowo wstępne. – Tadeusz Łaskiewicz: Najdawniejsza i dawna przeszłość ziemi międzyrzeckiej w świetle badań archeologicznych ostatniego dziesięciolecia. – Andrzej Gwoździk: Klasztor cysterski w Bledzewie – przyczynek do znajomości importów nowożytnych naczyń kamionkowych. – Karolina Korenda: Dzieje Pszczewa w świetle historii oralnej. – Marcei Tureczek: Czy Brandatendorf to Brójce? W sprawie istnienia osady przedlokacyjnej w Brójcach. – Bogusław Mykietów: Z biegiem Warty i Obry. Wzmianki o ziemi międzyrzeckiej w „Gründlich und genau durchsuchter Oderstrohm...” – norymberskim starodruku z 1689 roku. – Arkadiusz Michalak: Cech garncarzy w Międzyrzeczu w XVII – XIX w. – Bożena Grabowska: Fundacje Opata Paradyskiego Michała Józefa Górczyńskiego (1722-1742). – Marcei Tureczek: Uwagi na temat stanu zachowania oraz próba charakterystyki XVIII – wiecznych płyt nagrobnych z Gorzycy i Bobowicka. Przykłady zabytków epigraficznych z okolic Międzyrzecza. – Adam Górski: Cele i zadania prowadzenia badań epigraficznych na przykładzie cmentarza ewangelickiego w Brójcach w powiecie międzyrzeckim

MURZYNOWO

160. KUNKEL Gerhard: Erinnerungen an Mornn und Borkow. – (Aus der Geschichte unserer Heimat) // *Heim. Lands.* – 2003, nr 26, s. 22
Wspomnienia z Murzynowa i Borka z lat 1929-1943

NOWINY WIELKIE

161. HAFFELDER Wilhelm: Die Dampfmühle Erich Obst. – (Aus der Geschichte unserer Heimat). – Il. // *Heim. Lands.* – 2003, nr 26, s. 28-30
Młyn parowy Ericha Obsta z Nowin Wielkich przed 1945 r.

PSZCZEW

162. GÓRNY Zbigniew: Z historii bankowości. – Il. // *Powiatowa.* – 2003, nr 4, s. 4-5
Dzieje Banku Ludowego w Pszczewie (1877-2003)
163. STRÓŻCZYŃSKA Wanda: Historia pałacu. – Il. // *Powiatowa.* – 2003, nr 2, s. 16
Historia pałacu w Pszczewie

RADACHÓW

164. LAMP Hannes: Fallada unter Wölfen: Schreiben im Dritten Reich: die Geschichte des Inflationsromans „Wolf unter Wölfen”. – [Friedland]: Verlag Druckerei Steffen, 2002. – 130 s.: il.; 18 cm

SANTOK

165. SZYMAŃSKA Ola: Podróż do przeszłości. – (Podgorzowskie atrakcje). – Il. // *Tylko Gorzów.* – 2003, nr 2
Muzeum w Santoku

SŁOŃSK

166. MOSKALUK Agnieszka: Skubanie bramy. – Il. // *Ziemia Gorz.* – 2003, nr 41, s. 12
Odrestaurowanie bramy-pomnika na Cmentarzu Ofiar Faszyzmu w Słońsku

SŁUBICE

167. SŁUBICE: historia – topografia – rozwój = Słubice: Geschichte – Topografie – Entwicklung / aut. Sebastian Preiss [i in.]; il. Jurgen Muller. – Słubice: Urząd Miasta i Gminy, [2003]. – 250 s.: il., mapy; 31 cm

SKWIERZYNA

168. JECHALI na zachód osadnicy / KAZ. – Il. // *Okolice Skwierzyn.* – 2003, nr 3, s. 6
Pierwsze dokumenty dotyczące osadnictwa w 1945 r. w Skwierzynie

169. KIRMIEL Andrzej: Życie kulturalne w dawnej Skwierzynie. – (Odkrywanie historii). – Il. // *Okolice Skwierzyn.* – 2003, nr 5, s. 9
Życie kulturalne Skwierzyny w XIX i XX wieku
170. KIRMIEL Andrzej: Życie w Skwierzynie około roku 1880. – (Odkrywanie historii). – Il. // *Okolice Skwierzyn.* – 2003, nr 3, s. 7
171. SKORUPSKA – RACZYŃSKA Elżbieta: Nazwy miejskie Skwierzyny // W: *Dziedzictwo kulturowe regionu gorzowskiego: materiały z interdyscyplinarnej konferencji naukowej Gorzów Wielkopolski, 7-8 kwietnia 2003 / pod red. Elżbiety Skorupskiej-Raczyńskiej.* – Gorzów Wlkp.: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, 2003. – S.119-125

STANOWICE

172. KRACHT Walter: Stennewitz: ein brandenburgisches Dorf in der Neumark wurde zum polnischen Stanowice: Stennewitz und seine Bewohner vor 1945. – Berlin: Walter Kracht, 2003. – 212 s.: il.; 21 cm

STRZELCE KRAJEŃSKIE

173. GRALIŃSKI Grzegorz: Czy w Strzelcach powstanie lapidarium rzeźby nagrobkowej? – Il. // *Ziemia Strzel.* – 2003, nr 10, s. 8-9
Opis pozostałości strzeleckiego cmentarza ewangelickiego
174. GRALIŃSKI Grzegorz: Gerharda Witte podróż do rodzinnych stron. – Il. // *Ziemia Strzel.* – 2003, nr 18, s. 9
Wizyta w kraju dzieciństwa
175. GRALIŃSKI Grzegorz: Hans Eberhard Dentler – potomek polskoniemieckiego rodu Szlichtingów. – Il. // *Ziemia Strzel.* – 2003, nr 21, s. 8-9
Dzieje rodu Szlichtingów i Klettnerów
176. KRZYSZEWSKA Danuta: Historia w tablicy. – Il. // *Ziemia Strzel.* – 2003, nr 3, s. 13
Opis przedwojennej tablicy reklamowej

SULĘCIN

177. BARDEN Maciej: Kucharze, kelnerzy, barmani, kierownicy. – Il. // *Nasza Sulęciń. Gaz. Pow.* – 2003, nr 11, s. 7, 12
178. BETKA Tomasz: Średniowieczne miasto pogranicza. – (Skwierzyna – okruchy dziejów) // *Okolice Skwierzyn.* – 2003, nr 11, s. 12
179. BOKER Heinz: Cegielnie dawnej Skwierzyny. – (Z ogrodu wspomnień) / tł. z j.niem. Waldemar Dworczyk. – Il. // *Okolice Skwierzyn.* – 2003, nr 9, s. 36
180. CIESZKO Edmund: Skarb w komendzie. – Il. // *Ziemia Gorz.* – 2003, nr 1, s. 7
Znalezienie broni oraz 75 sztuk monet kolekcjonerskich z całego świata ukrytych w budynku komendy policji w Sulęcinie
181. JENERAŁEK Maria: Miejsca i ludzie . – [Cz.1]. – (Przywołane z pamięci). – Il. // *Nasza Sulęciń. Gaz. Pow.* – 2003, nr 12, s. 12
Historia ulicy Kilińskiego w Sulęcinie
182. KIRMIEL Andrzej: Skwierzynnych okolic specyficzny koloryt...: wywiad z..., autorem książki o historii naszego miasta / rozm. przepr. Beata Igielska. – Il. // *Okolice Skwierzyn.* – 2003, nr 2, s. 13
Sylwetki sulęcińskich astronomików
183. KOWALEWSKA Agnieszka: W proch się obróci i kamień... – Il. // *Ziemia Gorz.* – 2003, nr 50, s. 22
Historia cmentarza żydowskiego w Sulęcinie
184. [KULIK Walenty]: Cień historii nad referendum / W.K. – Il. // *Okolice Skwierzyn.* – 2003, nr 4, s. 17
Wyniki referendum z 1946 r. w Skwierzynie
185. RESTAURACJE, bary jadłodajnie... – Il. // *Nasza Sulęciń. Gaz. Pow.* – 2003, nr 11, s. 7
Historia barów i restauracji w Sulęcinie
186. SKARB za kominem. – Il. // *Nasza Sulęciń. Gaz. Pow.* – 2003, nr. 1, s. 4
Sztucery i monety znalezione na strychu Komendy Powiatowej Policji w Sulęcinie

187. WIERNOWOLSKI Stefan: Historia zapisana w kamieniu. – Il. // *Nasza Sulęciń. Gaz. Pow.* – 2003, nr 9, s. 9
Obelisk Ericha Albrechta w Sulęcinnie
188. ZIEMBIŃSKA-KUREK Joanna: Opowieść o chłopaku z Glisna Karlu Kaiserze. – Il. // *Nasza Sulęciń. Gaz. Pow.* – 2003, nr 11, s. 9, 12
Karl Kaiser – sylwetka sulęcińskiego fabrykanta
189. ZIEMBIŃSKA-KUREK Joanna: Stawać się i przemijać: Ernst Krause Carus Sterne (1839-1903). – Il. // *Nasza Sulęciń. Gaz. Pow.* – 2003, nr 8, s. 10-11
Wspomnienie o przyrodniku i aptekarzu pochodzącym z Sulęcina

TORZYM

190. UNVERGESSENE Heimat Kreis Oststernberg / Neumark: Bilder aus vergangenen Tagen: ein historischer Rückblick / hrgs Heimatkreis Oststernberg e. V. – Berlin; Bonn: Westkreuz., 2003. – 291 s.: il.; 31 cm

TRZEBISZEWO

191. WYSOCKA Jadwiga: Z historii Szkoły Podstawowej w Trzebiszewie // W: Dziedzictwo kulturowe regionu gorzowskiego: materiały z interdyscyplinarnej konferencji naukowej Gorzów Wielkopolski, 7-8 kwietnia 2003 / pod red. Elżbiety Skorupskiej-Raczyńskiej. – Gorzów Wlkp.: Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa, 2003. – S. 157-162

WITNICA

192. CZARNUCH Zbigniew: Co nowego w starych czasach? czyli Zbigniewa Czarnucha przygody z historią / [rozm. przepr.] MAG. – (Fakty, ludzie, zdarzenia). – Il. // *Wiad. Witnickie.* – 2003, nr 1, s.8
Odkrycie dwóch nowych dokumentów dotyczących historii Witnicy m.in. „Taryfy szosy witnickiej” z 1792 r.
193. CZARNUCH Zbigniew: Historia najbliższa czyli Zbigniewa Czarnucha opowieść o dawnej gospodzie [w Witnicy] / [rozm. przepr.] MAG // *Wiad. Witnickie.* – 2003, nr 4, s.10 – 11

194. CZARNUCH Zbigniew: Pomniki pamięci czy nienawiści?: rozm. z..., o historii żołnierskich pomników / [rozm. przepr.] MAG. – (Historia najbliższa) // *Wiad. Witnickie*. – 2003, nr 5, s.13
195. CZARNUCH Zbigniew: W Puszczy, parku i muzeum, czyli Zbigniewa Czarnucha przygody z historią / [rozm. przepr.] MAG. – (Historia najbliższa). – Il. // *Wiad. Witnickie*. – 2003, nr 2, s.11
Spotkanie historyków regionalistów w ramach Witnickich Spotkań na Starym Trakcie poświęcone historii Puszczy Mosińskiej
196. MUZEUM w połowie drogi. – (Podgorzowskie atrakcje). – Il. // *Tylko Gorzów*. – 2003, nr 5, s. 20
Witnicki Park Drogowskazów i Słupów Milowych Cywilizacji
197. [ROSIAK Artur]: Otrzymali płytę za tłoki: historia maszyny / (art). – Il. // *Gaz. Lubus. (Wyd.ABCE)*. – 2003, nr 195, s. 5E
Miasto Witnica dostało, z okazji powstania w miejscowej hucie elementów pierwszej pruskiej maszyny parowej, pamiątkową płytę z muzeum z Mansfeld
198. [ROSIAK Artur]: Sauer byłby dumny: organy wyremontowane / (art) // *Gaz. Lubus. (Wyd.BCE)*. – 2003, nr 166, s. 7E
Odrestaurowanie zabytkowych organów zbudowanych w 1877 r. przez Wilhelma Sauera w kościele pw. Matki Boskiej Nieustającej Pomocy w Witnicy
199. SCHROEDER Ulrich: List o pamięci. – Il. // *Wiad. Witnickie*. – 2003, nr 5, s.14
Pomniki ku czci pamięci żołnierzy niemieckich w Vietz (Witnicy) z okresu międzywojennego
200. UWAGA! Zabytek. – Il. // *Wiad. Witnickie*. – 2003, nr 2, s.17
Odrestaurowanie zabytkowego gołębnika w Witnicy
201. WRÓBLEWSKI Władysław: Film prosto z Holly Wit: Witnica: Dzieje willi Hoffmanna. – Il. // *Gaz. Wybor.* – 2003, dod.”Gorzów Wlkp.”, [26 czerwca], s. 5

BARLINEK

202. OPATOWICZ Stanisław: Jubileusz z królową; jubileusz 725-lecia Barlinka. – Il. // *Ziemia Gorz.* – 2003, nr 28, s. 12

CHWARSZCZANY

203. [KAMIŃSKA Krystyna]: Rycerze w Chwarszczanach / KK. – Il. // *Ziemia Gorz.* – 2003, nr 34, s. 17
Drugi turniej rycerski w Chwarszczanach
204. ŁUKASIUŁ Lech: Jeszcze o Chwarszczanach // *Merkuriusz Dębnowski.* – 2003, nr 10, s.22 – 23
205. SCHWARZ Paul: Z Urzędu domeny w Chwarszczanach: przedruk z „Die Neumark” nr 3 z 1942 / tł. i oprac. Tadeusz Sarniewicz. – Il. // *Merkuriusz Dębnowski.* – 2003, nr10, s.21-22

DARGOMYŚL

206. UMIŃSKI Br. J.: Dargomyśl – osada o najstarszej metryce pisanej w gminie Dębno. – Il. // *Merkuriusz Dębnowski.* – 2003, nr 6, s.3 -6

DĘBNO

207. APEL Rolf: Historyczne korzenie i wspólne dzieje dwóch miast partnerskich Dębna i Strausberga. – Cz. 1: [XIII-XVII w.]. Cz. 2: [XVIII – XX w.] / tł. z [j.niem.] Ryszard Kuścielek. – Il. // *Merkuriusz Dębnowski.* – 2003, nr 3, s.18 – 19; nr 4, s. 17 – 19
208. BARTZ Kurt, BARTZ Joachim, NITSCHKE Karl-Hein: Erneuter Besuch der Grünrader Kirche. – Il. // *Merkuriusz Dębnowski.* – 2003, nr 12, dod.[w j. niem.] s. 1-3
Kościół w Grzymiradzu
209. BARTZ Kurt, BARTZ Joachim, NITSCHKE Karl-Hein: Ponowne odwiedziny kościoła w Grzymiradzu / tł. z j.niem. F. Herden . – Il. // *Merkuriusz Dębnowski.* – 2003, nr 12, s. 19
Wizyta w kościele w Grzymiradzu

210. LEWANDOWSKI Łukasz: Organizacja kościoła katolickiego w Dębnie w latach 1945-1948. – Il. // *Merkuriusz Dębnowski*. – 2003, nr 7-8, s.5-6
211. LEWANDOWSKI Łukasz: Osadnictwo wojskowe i cywilne w Dębnie w latach 1945-1948 // *Merkuriusz Dębnowski*. – 2003, nr 5, s.15 -17
212. LÜDERITZ Jirg: Debno / Neudamm: historische Gewerbe in reizvoller Umgebung. – Il. // *Merkuriusz Dębnowski*. – 2003, nr 9, dod. [w j. niem.] s. 1-2
213. LÜDERITZ Jirg: Dębno / Neudamm: historyczny przemysł w uroczej okolicy / tł. [z j.niem.] M. Stadejek. – Il. // *Merkuriusz Dębnowski*. – 2003, nr 9, s. 27-28
214. LÜDERITZ Jirg: Neumärkisches Panorama: Rosenthal / Rozansko: Landpartie zum Picknick bei Frieda. – Teil 2 // *Merkuriusz Dębnowski*. – 2003, nr 12, dod. s. 4
215. ŁUKASIUŁ Lech: Co łączy kaplicę templariuszy w Chwarszczanach z kościołem w Dębnie? – Il. // *Merkuriusz Dębnowski*. – 2003, nr 7-8, s.6 – 9
216. ŁUKASIUŁ Lech: Wędrówki po Dębnie którego już nie ma.Cz.7: Ulica Kostrzyńska. [Cz.1]-Cz.2. – Il. // *Merkuriusz Dębnowski*. – 2003, nr 1, s.13 -15; nr 2, s.9 – 11
217. O UPOSAŻENIU pierwszego dębnowskiego proboszcza w 1566 roku / L.Ł // *Merkuriusz Dębnowski*. – 2003, nr 12, s.19 – 20
218. SARNIEWICZ Tadeusz: Szpital Powiatowy w Dębnie w latach 1945-1948. [Cz.1]: W granicach Polski. Cz.2. Cz. 3: Działalność szpitala w 1947 roku. Cz.4: Działalność szpitala w Dębnie w 1948 roku. – Il. // *Merkuriusz Dębnowski*. – 2003, nr 2, s.11-12; nr 3, s.13 – 14; nr 4, s.19 – 20; nr 5, s.13 – 14
219. WSPOMNIENIA pośmiertne: tajny radca handlowy J. Neumann i jego życiowa pasja: ceremonia pogrzebowa w parku cmentarnym / oprac. i tł. [z j.niem.] Tadeusz Sarniewicz // *Merkuriusz Dębnowski*. – 2003, nr 12, s.21-22

CYBINKA

220. JAESCHKE Gerhard, SCHIECHE Manfred: Ziebingen im Sternberger Land: ein Ort und seine Menschen in Bildern. – Eggersdorf: TOSTOMAT Druck, 2002. – 307 s.
221. SCHIECHE Manfred, JAESCHKE Gerhard: Ziebingen: ein Marktflecken im Sternberger Land. – Norderstedt: Books on Demand, 2001. – 346, [50] s.

Opracowały: Grażyna Kostkiewicz-Górska i Danuta Zielińska
Wojewódzka i Miejska Biblioteka Publiczna w Gorzowie Wlkp.